

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т. Ф. Бірюкова

2024 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТОЛОГІЯ

підготовки бакалаврів

денної та заочної форм здобуття освіти

циклу вільного вибору бакалаврів у межах університету

ВИКЛАДАЧ: Вагіна Олена Миколаївна, к.і.н., доц., доц. кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від «28» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри політології

Є. Г. Цокур

2024 рік

Зв'язок з викладачем:

E-mail: V-Elena@i.ua

Телефон: (061) 289-12-74 (кафедра)

Інші засоби зв'язку: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Кафедра: політології, ауд. 310, IV корп. ЗНУ, вул. Дніпровська, 33а

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політологія» є формування у студентів цілісного уявлення про світ політики, його сутність і зміст; вироблення навичок аналізу особливостей функціонування політичної сфери суспільства, що досягається шляхом набуття базових знань з історії політичної думки, теорії політичної науки та прикладної політології. Вивчення дисципліни спрямоване на формування у студентів громадянської політичної свідомості та культури.

Курс передбачає засвоєння студентами фундаментальних положень і категорій сучасної політичної науки, принципів і механізмів розвитку та функціонування політичної системи. Студенти дізнаються про різні форми держави, види політичних конфліктів та методи їх розв'язання, особливості й різновиди партійних і виборчих систем; познайомляться з посталями видатних політичних лідерів минулого й сучасності тощо.

Знайомство з теоретичною частиною матеріалу курсу дозволить слухачам адекватно орієнтуватися у реаліях сучасних політичних процесів; проявляти власну політичну позицію у різних формах політичної участі, розуміти причинно-наслідкові зв'язки у політиці, протистояти політичному маніпулюванню.

Інтерактивний формат курсу спонукатиме до дебатів, полеміки, аргументованого відстоювання власної точки зору, орієнтований на розвиток критично важливих для фахівця у галузі суспільних наук навичок ефективної комунікації.

Курс «Політологія» має комплексний, міждисциплінарний характер, що досягається завдяки акцентуванню уваги на вузлових аспектах перетинання політологічних, історичних, філософських, юридичних, культурологічних та інших знань. Дисципліни, які пов'язані з викладанням курсу «Політологія»: «Історія України», «Соціологія», «Теорія держави та права», «Філософія», «Логіка» та ін. Разом із цими дисциплінами «Політологію» варто розглядати як складову частину процесу формування світоглядної культури майбутніх фахівців різних спеціальностей і освітньо-професійних програм.

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	вибіркова	
Семестр	5-й	5-й
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин	90	90
Лекційні заняття	20 год.	8 год.
Самостійна робота	70 год.	82 год.
Консультації	особисті – за розкладом викладачів кафедри політології; дистанційні – ел. поштою, повідомленнями в Moodle або через Zoom (за попередньою домовленістю); запис на консультації: V-Elena@i.ua.	

Вид підсумкового семестрового контролю:	залік
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Результати навчання та компетентності	Методи навчання / форми і методи оцінювання
ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним. РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.	Бесіда під час лекційних занять, підготовка до виконання індивідуальних завдань, аналіз першоджерел.
ЗК 06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. РН 06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.	Бесіда під час лекційних занять, написання есе, проведення порівняльного аналізу, написання тез на конференцію.
СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення. РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	Бесіда під час лекційних занять, проведення порівняльного аналізу, написання есе.
СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	Аналіз першоджерел, бесіда під час лекційних занять, порівняльний аналіз, написання есе.
СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.	Аналіз першоджерел, бесіда під час лекційних занять, мозковий штурм, написання есе, підготовка до публікації тез на конференцію.
СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців. РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.	Написання есе, розробка презентацій.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політична сфера як системне утворення

Політологія як наука про політику. Політологія – наука про політичні явища і процеси. Об'єкт політології – політика, політична сфера суспільства. Широке і вузьке розуміння предмета політології – політична система і влада. Два погляди на місце політології в системі суспільних наук. Структура політичної науки. Відмінності між вітчизняною політологією та зарубіжними політичними науками. Зв'язок політології з іншими науками. Методи політології – системний, структурно-функціональний, порівняльний, біхевіористський, цілісно-нормативний, методи прикладної політології. Функції політології – теоретична, методологічна, прикладна, виховна, прогностична.

Становлення політології як науки. Зародження політичних знань на Стародавньому Сході та в Європі. Аристотель як «батько» політології. Внесок Н. Макіавеллі у розвиток політичних знань. Передумови оформлення політології як самостійної науки у ХІХ ст. Політична наука у ХХ ст. Становлення політичної науки в країнах пострадянського простору.

Сутність і основні підходи до визначення політики. Аспекти розуміння політики. Рівні функціонування політики. Місце і роль політики в суспільстві, її види. Структура та функції політики. Взаємозв'язок політики з іншими формами суспільної свідомості (філософією, мораллю, релігією, правом). Поняття «суб'єкт» та «об'єкт» політики. Види суб'єктів політики. Особа як первинний суб'єкт і об'єкт політики.

Політична влада. Політичний режим. Кратологія – наука про політичну владу. Підходи до визначення сутності політичної влади. Теорії політичної влади – психологічна, системна, телеологічна, біхевіористська. Риси політичної влади: верховенство, моноцентричність, публічність, легальність, використання різних ресурсів. Елементи структури політичної влади – суб'єкт, об'єкт, джерела, ресурси, функції. Типологія політичної влади. Три гілки державної влади – законодавча, виконавча, судова. Ідея поділу влади у світовій політичній думці.

Проблема легітимності політичної влади. Походження терміну «легітимність». Відмінності у поняттях «легальність» і «легітимність». Три типи легітимності влади (за М. Вебером): харизматична, традиційна, раціональна-легальна. Сучасні типи легітимності. Причини й ознаки делегітимізації влади. Проблема легітимності політичної влади в сучасній Україні.

Визначення поняття «політичний режим». Типологія політичних режимів: тоталітаризм, авторитаризм, демократія. Сутність тоталітарного режиму: передумови виникнення, особливості функціонування. Тоталітаризм як феномен ХХ ст. Сутність авторитарного політичного режиму. Соціальна ефективність авторитаризму в умовах змін. Авторитарний режим як середня ланка при переході від тоталітаризму до демократії. Типи авторитарних режимів у сучасному світі: монархічні, конфесійні, військової диктатури. Причини нестабільності тоталітарних і авторитарних режимів.

Характеристика демократичного політичного режиму. Переваги і недоліки демократії у порівнянні з іншими режимами. Взаємозв'язок і взаємообумовленість правової держави і демократичного режиму. Причини стабільності і високої ефективності демократичних режимів.

Гібридні політичні режими. Особливості становлення політичного режиму України.

Політична система суспільства. Громадянське суспільство як сукупність індивідів та недержавних об'єднань. Структура громадянського суспільства: соціальна, економічна, політична, духовна сфери. Взаємодія і співвідношення громадянського суспільства і держави. Можливості, умови і шляхи формування громадянського суспільства в Україні.

Поняття політичної системи. Значення системного підходу для політології. Теорія політичної системи Д. Істона: політична система як сукупність взаємодій індивідів у межах призначених їм ролей; взаємодія політичної системи з іншими підсистемами суспільства через

механізм «входу» і «виходу». Теорія політичної системи Г. Алмонда. Політичні інститути як елементи політичної системи. Функції «входу» і «виходу».

Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві. Основні підсистеми політичної системи: інституційно-організаційна, нормативно-регулятивна, функціональна, комунікативна, культурно-ідеологічна. Функції політичної системи. Типологія політичних систем: відкриті і закриті; демократичні, авторитарні, тоталітарні. Політичні системи у сучасному світі (за Г. Алмондом): англо-американські, європейсько-континентальні, доіндустріальні та частково індустріальні, тоталітарні.

Політична система українського суспільства і проблеми її формування.

Змістовий модуль 2. Основні суб'єкти політики

Держава в політичній системі суспільства. Держава як універсальна політична організація. Сутність і ознаки держави. Теорії походження держави. Місце держави в політичній системі суспільства. Внутрішні і зовнішні функції держави. Трансформація функцій держави у сучасному світі.

Визначення поняття «форма правління». Характеристика монархічної форми правління. Типи сучасних монархій – абсолютні, конституційні (дуалістичні і парламентські). Характеристика республіканської форми правління. Типи сучасних республік – парламентські, президентські, змішані. Україна – парламентсько-президентська республіка.

Визначення поняття «форма державного устрою». Характеристика унітарної форми державного устрою. Україна – унітарна держава. Типові характеристики федерацій. Принципи утворення федерацій: фізико-географічний, історичний, етнічний. Конфедерація як форма об'єднання сучасних держав.

Вищі органи сучасної держави і поділ державної влади.

Політичні партії та партійні системи. Підходи до визначення сутності політичної партії. Відмінність політичних партій від груп тиску і суспільних рухів. Партогенез. М. Вебер про еволюцію політичних партій. Функції політичних партій. Типологія політичних партій. Кадрові і масові партії. Прагматичні й ідеологічні партії. Спектр політичних партій в Україні.

Поняття партійної системи, види партійних систем (за Дж. Сарторі). Характеристика однопартійних систем, двопартійних систем, систем поміркованого плюралізму, систем поляризованого плюралізму, атомізованих систем. Еволюція партійних систем в світі. Формування багатопартійної системи в Україні.

Змістовий модуль 3. Політичні процеси

Вибори та виборчі системи. Вибори – основна демократична цінність. Поняття й основні критерії класифікації виборів. Головні функції виборів. Загальні принципи виборчого права. Поняття цензових обмежень, їх різновиди. Зміст принципів рівності прав виборців і кандидатів, добровільного голосування і гарантії таємниці голосування. Абсентеїзм, його причини та негативні наслідки. Стан реалізації принципів виборчого права в Україні.

Основні стадії виборчого процесу. Одномандатні і багатомандатні виборчі округи. Обов'язкова і добровільна форми реєстрації виборців. Процес формування партійних списків. Інститут грошової застави. Засоби переконання виборців. Сучасні способи голосування. Прямі й непрямі вибори.

Сутність виборчої системи (у широкому та вузькому значеннях). Основні типи виборчих систем: мажоритарні, пропорційні, змішані. Різновиди, переваги й недоліки різних типів виборчих систем. Еволюція виборчої системи України, її сучасний стан, особливості розвитку. Виборчий кодекс України. Напрями вдосконалення виборчої системи України.

Політичні конфлікти. Поняття соціально-політичного конфлікту. Структура і функції політичних конфліктів. Типологія політичних конфліктів за масштабністю, просторово-часовими параметрами, характером, кількістю учасників, причинами виникнення. Боротьба за владу як сутність політичної конфліктології.

Причини і сутність міжетнічних конфліктів у сучасному світі. Регіональні політичні конфлікти. Труднощі в реалізації права націй на самовизначення. Документи ООН про право націй на самовизначення і принцип цілісності державних кордонів. Політична сутність націоналізму й сепаратизму. Шляхи і способи вирішення політичних конфліктів. Порівняльний аналіз стратегій вирішення політичних конфліктів. Політичні конфлікти в Україні.

Змістовий модуль 4. Людина і політика

Політичні еліти та політичне лідерство. Сутність елітизму. Зміст поняття «політична еліта». Г. Моска про шляхи формування політичних еліт. «Закон циркуляції еліт» В. Парето. «Залізний закон олігархії» Р. Міхельса. Функції політичних еліт. Типи політичних еліт за критеріями: спосіб формування, ставлення до влади, місце в елітарній ієрархії. Способи формування політичних еліт: антрепренерська система і система гільдій. Проблеми формування політичної еліти в Україні.

Сутність політичного лідерства: різні підходи. Якісні характеристики політичного лідера. Функції політичних лідерів. Спільне і відмінне у процесі керівництва і лідерства. Типи політичних лідерів за М. Вебером: харизматичний, традиційний, раціонально-легальний. Авторитарний і демократичний стилі лідерства. Феномен популізму. Специфіка політичного лідерства в Україні. Функції політичного лідера в умовах трансформації суспільства.

Політична культура суспільства. Сутність і структура політичної культури. Поняття політичної свідомості. Буденна і теоретична політична свідомість. Індивідуальна, групова, масова політична свідомість. Функції політичної культури. Вплив політичної культури на політичну систему. Типи політичної культури за Г. Алмондом і С. Вербою.

Характеристика політичної культури в Україні. Історичні і соціальні умови формування політичної культури українського суспільства. Неоднорідність політичної культури: причини, стан, можливі перспективи. Труднощі процесу оновлення політичної культури.

Поняття політичної ідеології. Види політичних ідеологій. Характеристика базових цінностей класичних ідеологій лібералізму і консерватизму. Сучасні напрями лібералізму і консерватизму. Порівняльний аналіз комуністичної і соціал-демократичної ідеологій. Ідейна криза комунізму на сучасному етапі. Причини поширення соціал-демократичних ідей. Екстремістські політичні ідеології. Взаємовплив політичних ідеологій.

Гендерна рівність. Жінки в політиці. Права жінок. Рівність і рівноправ'я. Представництво та гендерна рівність. Виборчі системи та представництво жінок.

Сутність виборчих квот. Типи виборчих квот. Законодавчі квоти (система «застібки-блискавки»). Добровільні партійні квоти. Гендерні квоти. Гендерно нейтральні квоти. Система резервування місць. Переваги і недоліки застосування виборчих квот. Практика застосування виборчих квот у країнах світу.

Жінки в парламентах світу. Заходи щодо підвищення участі жінок у політичних партіях.

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	Політологія як наука про політику	2	-	щотижня
1	Політична влада. Політичний режим	2	2	щотижня
1	Політична система суспільства	2	-	щотижня
2	Держава в політичній системі суспільства	2	2	щотижня

2	Політичні партії та партійні системи	2	2	щотижня
3	Вибори та виборчі системи	2	2	щотижня
3	Політичні конфлікти	2	-	щотижня
4	Політичні еліти та політичне лідерство	2	-	щотижня
4	Політична культура суспільства	2	-	щотижня
4	Гендерна рівність. Жінки в політиці	2	-	щотижня
Разом		20	8	

6. Теми семінарських занять (не передбачено навчальним планом)

7. Самостійна робота

№ змістового модуля	Питання для самостійного опрацювання	Кількість годин	
		о/д.ф.	з.ф.
1	Знайдіть у різних навчальних посібниках та проаналізуйте різноманітні визначення політології. Які з них найбільш вдалі? Поясніть свій вибір.	7	7
	Під час вивчення лекційного матеріалу подумайте, як співвідносяться між собою поняття «легальність», «легітимність» і «ефективність влади»? Результат роздумів законспектуйте	7	7
	Проаналізуйте характерні особливості гібридних політичних режимів. Подумайте, чи можна віднести політичний режим України до гібридних?	7	9
	Порівняйте між собою теорії політичних систем Д. Істона і Г. Алмонда. Виділіть спільне й відмінне. Результат оформіть у вигляді таблиці.	7	8
2	На основі вивчення лекційних матеріалів сформулюйте переваги і недоліки однопартійної, двопартійної і багатопартійної систем. Від яких чинників залежить вибір тієї чи іншої партійної системи? Результат порівняння оформіть у вигляді таблиці.	7	8
	Знайдіть в інтернеті й ознайомтесь із статутами провідних (парламентських) політичних партій України. Результат оформіть у вигляді презентації або інфографіки.	7	9
3	На основі вивчення теоретичного матеріалу до теми «Виборчі системи» проведіть порівняльний аналіз різних типів виборчих систем, результати якого занесіть у таблицю.	7	9
	На основі вивчення матеріалів теми «Політичні конфлікти» проаналізуйте (за запропонованим планом) один із сучасних політичних конфліктів (на ваш вибір).	7	9
4	На основі вивчення лекційних матеріалів подумайте, який тип лідерства переважає в Україні на сучасному етапі? Чим це обумовлено? Результат роздумів оформіть у вигляді есе.	7	7
	Знайдіть і опрацюйте офіційні дані щодо кількості жінок у парламенті України різних скликань (з 1991 р.) Результат оформіть у вигляді діаграми.	7	9
Разом		70	82

8. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання та термін виконання	Усього балів
1	Практичне завдання: написання есе	Есе «Як я уявляю застосування політологічних знань у своїй майбутній практичній діяльності? Мої очікування від дисципліни?». Обсяг – до 2 стор. друкованого тексту	5 балів - розгорнута, аргументована, змістовна відповідь, демонстрування власної авторської позиції, логічний виклад матеріалу; 4 бали - розгорнута змістовна відповідь, логічно викладений матеріал, але без чіткої авторської позиції; 3 бали - неповна відповідь, не достатньо обгрунтований матеріал, відсутність аналітичного характеру, наявність деяких неточностей; 2 бали - поверховий виклад матеріалу, наявність значних неточностей; 1 бал - короткий поверховий виклад матеріалу, помилкові визначення понять, нелогічна відповідь; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. Конкретні вимоги до написання та оцінювання есе розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383	5
	Теоретичне завдання: тестування в системі Moodle	Політична сфера як системне утворення	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383	10
2	Практичне завдання (на вибір): порівняльний аналіз або розробка презентації	Порівняльний аналіз форм республіканського правління (заповнення таблиці). Розробка презентації «Партійна система України на сучасному етапі». Мінімальна кількість слайдів – 10.	<u>Таблиця</u> : повна, логічно послідовна відповідь, дотримання вимог до оформлення – 4-5 балів; неповна відповідь, недотримання вимог до оформлення – 2-3 бали; фрагментарна відповідь, наявність суттєвих змістових помилок – 1 бал; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. <u>Презентація</u> : 5 балів – повне розкриття теми, логічність, послідовність, структурованість тексту, наявність доречних і якісних ілюстрацій, дотримання вимог щодо оформлення, відсутність фактологічних і граматичних	5

			<p>помилки; 3-4 бали – недостатньо повне розкриття теми, відсутність окремих структурних частин роботи, недостатня структурованість тексту, нечітке дотримання вимог щодо оформлення, наявність поодиноких фактологічних або граматичних помилок; 1-2 бали – поверхове розкриття теми, непослідовний виклад матеріалу, переважання неструктурованого тексту, суттєве недотримання вимог до оформлення роботи, велика кількість фактологічних та граматичних помилок; 0 балів – повна невідповідність темі завдання, плагіат. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання завдань розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383</p>	
	Теоретичне завдання: тестування в системі Moodle	Основні суб'єкти політики	<p>Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383</p>	10
3	Практичне завдання: створення ментальної карти	Створіть ментальну карту на тему: «Типи виборчих систем»	<p>Відповідність обраній темі - 1 бал; повнота розкриття теми - 1 бал; відсутність фактологічних і граматичних помилок - 1 бал; використання доречних ілюстрацій - 1 бал; візуальна привабливість - 1 бал. Конкретні вимоги до написання та оцінювання завдань розміщено у відповідному розділі на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383</p>	5
	Теоретичне завдання: тестування в системі Moodle	Політичні процеси	<p>Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383</p>	10

4	Практичне завдання: розробка інфографіки	Тема: «Жінки в українському парламенті». Форма виконання – розробка інфографіки (Reels, допис для соцмережі).	<u>Інфографіка</u> : відповідність обраній темі - 1 бал; повнота розкриття теми - 1 бал; відсутність фактологічних і граматичних помилок - 1 бал; використання доречних ілюстрацій - 1 бал; візуальна привабливість - 1 бал. Конкретні вимоги до виконання й оцінювання інфографіки розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383	5
	Теоретичне завдання: тестування в системі Moodle	Людина і політика	Правильна відповідь оцінюється в 0,5 бала, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383	10
Усього за змістові модулі	8	-	-	60

9. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання: усна відповідь на питання	<ol style="list-style-type: none"> Об'єкт і предмет політології. Методи політичних досліджень. Функції політології. Актуальність наукової дисципліни. Становлення політології як науки і навчальної дисципліни. Зв'язок політології з іншими науками. Сутність політики, її основні ознаки. Види і функції політики. 	Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання – 5 (кількість питань - 2): 5 балів – повна змістовна відповідь, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної позиції;	10

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Основні концепції політики. 9. Влада як соціальний феномен. Ресурси влади. 10. Ознаки і функції політичної влади. 11. Легітимність влади як соціальна проблема. 12. Типологія легітимності політичної влади (М. Вебер). 13. Політичний режим, його сутність та типологія. 14. Ознаки тоталітарного режиму і його практика. 15. Види авторитарного режиму і його соціальна ефективність. 16. Демократичний режим: загальна характеристика, суспільна практика. 17. Особливості сучасного політичного режиму в Україні. 18. Сутність системного підходу. Теорії політичних систем. 19. Структура і функції політичних систем. 20. Типологія сучасних політичних систем. 21. Основні напрями, особливості та проблеми розвитку політичної системи України. 22. Держава: сутність, ознаки. 23. Теорії походження держави. 24. Функції держави і їх трансформація у сучасному світі. 25. Форми державного правління. 26. Форми державного устрою. 27. Форма державного правління і форма державного устрою України. 28. Громадянське суспільство і його структура. 29. Політичні партії: сутність, підходи, виникнення. 30. Ознаки і функції політичних партій. 31. Типологія політичних партій. 32. Партійні системи і їх види у сучасному світі. 33. Сучасна партійна система України. 34. Вибори: поняття, класифікація та функції. 35. Принципи виборчого права. 36. Стадії виборчого процесу. 37. Абсентеїзм і його причини. 	<p>4 бали - відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті;</p> <p>3 бали – неповний або поверховий виклад матеріалу, заснований на знайомстві з теоретичними джерелами, але без аналітичної позиції;</p> <p>2 бали – короткий виклад матеріалу, знання основних понять;</p> <p>1 бал - відповідь поверхова, нечіткі та помилкові визначення понять;</p> <p>0 балів – відсутність відповіді.</p>	
--	--	--	--

		<p>38. Типи виборчих систем, їх переваги та недоліки. 39. Еволюція виборчої системи України. 40. Передумови виникнення та функції політичних конфліктів 41. Типологія політичних конфліктів 42. Стадії розвитку політичних конфліктів 43. Технології розв'язання політичних конфліктів 44. Сутність елітизму. Функції політичних еліт. 45. Теорії еліт Г. Моски, В. Парето, Р. Міхельса. 46. Типологія політичних еліт. 47. Особливості формування сучасної політичної еліти в Україні. 48. Теорія лідерства: сутність, природа, функції. 49. Типологія політичного лідерства. 50. Політичні лідери сучасної України. 51. Політична свідомість: поняття, структура, функції. 52. Поняття політичної ідеології. Типи ідеологій. 53. Зміст і структура політичної культури. 54. Політична свідомість та політична культура сучасного українського суспільства. 55. Гендерна рівність і вибори. 56. Способи забезпечення гендерної рівності на виборах</p>		
	<p>Теоретичне завдання: тестування в системі Moodle</p>	<p>1. Тест складається з 20 питань. 2. Час на проходження тесту - 30 хвилин. 3. Порядок виконання питань – послідовний. 4. Надається 1 спроба.</p>	<p>Правильна відповідь оцінюється в 1 бал, неправильна – 0 балів. Конкретні вимоги до виконання та оцінювання тестів розміщено у відповідних розділах на сторінці курсу в Moodle:https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383</p>	<p>10</p>
	<p>Практичне завдання: коментування вислову</p>	<p>Виконання завдання складається з двох етапів. 1. ознайомлення з висловами під час підготовки до екзамену (розділ «Підсумковий контроль» на сторінці курсу в Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383);</p>	<p>Максимальна кількість балів за завдання – 10: 9-10 балів – повна змістовна відповідь, висока аргументованість, переконливе демонстрування власної позиції;</p>	<p>10</p>

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

	2. коментування під час екзамену зазначеного у завданні вислову або напередодні екзамену (у разі дистанційного навчання) шляхом введення тексту у спеціально відведеному для цього вікні чи шляхом надсилання аудіоповідомлень із застосуванням платформи Moodle і месенджеру Telegram.	7-8 балів - відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті; 5-6 балів – неповний або поверховий коментар, не чітке дотримання теми завдання, відсутність чітко визначеної власної позиції; 3-4 бали – короткий коментар, знання основних понять, але наявність нечітких або помилкових тверджень; 1-2 бали - відповідь поверхова, тема майже не розкрита; 0 балів – відсутність відповіді.	
Усього балів			40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

10. Рекомендована література

Законодавчі та нормативні документи:

1. Виборчий кодекс України: Закон України від 19.12.2019 р. № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

Основна:

1. Вагіна О. М. Політологія : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра усіх спеціальностей. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 149 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 348 с.
3. Політологія : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с.

4. Політологія : підручник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, О. М. Сахань ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2018. 462 с.
5. Шляхтун П. П. Політологія: історія та теорія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 500 с.

Додаткова:

1. Баранівський В. Ф. Політологія : підручник. Київ : НАУ, 2016. 235 с.
2. Вагіна О. М. Політологія : навч.-метод. посіб. для студ. усіх напрямів підгот. (заочної форми навчання). Запоріжжя : ЗНУ, 2011. 88 с.
3. Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І. В. Політологія : підручник. Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. 180 с.
4. Дей М. О., Ткач О. І. Політологія у схемах, таблицях та визначеннях : навч. посіб. Київ : Ліра, 2017. 172 с.
5. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2016. 1000 с.
6. Кириченко В. Політико-правова система України : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 303 с.
7. Неліпа Д. В. Системний аналіз політології : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 304 с.
8. Політологія : навч. енциклопед. слов. довід. для студ. ВНЗ I-IV рівнів акредитації / В. М. Денисенко та ін. ; за наук. ред. д-ра політ. н. Хоми Н. М. Львів : «Новий Світ – 2000», 2014. 779 с.
9. Політологія : підручник / за ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 568 с.
10. Політологія у схемах, таблицях, визначеннях : навч. посіб. / М. П. Гетьманчук та ін. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 271 с.
11. Прикладна політологія : навч. посіб. / О. Д. Бойко та ін. ; ред. В. П. Горбатенко. Київ : Академія, 2008. 472 с.
12. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 480 с.
13. Шульженко Ф. П. Історія політичних і правових вчень : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 464 с.
14. James Toby S., Alihodzic S. When Is It Democratic to Postpone an Election? Elections During Natural Disasters, COVID-19, and Emergency Situations. Election Law Journal: Rules, Politics, and Policy. 2020. Vol. 19. № 3. P. 344-362. DOI: <https://doi.org/10.1089/elj.2020.0642>.
15. James Toby S., Garnett Holly A. Cyber Elections in the Digital Age: Threats and Opportunities of Technology for Electoral Integrity. Election Law Journal: Rules, Politics, and Policy. 2020. Vol. 19. № 2. DOI: <https://doi.org/10.1089/elj.2020.0633>.

11. Інформаційні ресурси

1. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права : Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи / за ред. Ю. Ключковського. Київ : Логос, 2009. 500 с. URL: <http://www.venice.coe.int/files/CDL-elec-opinions-UKR.pdf>.
2. Кирилук М. Ф. Новітня політологія : навч. посіб. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_708_51006326.pdf.

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

3. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських занять з навчальної дисципліни «Політологія». URL: http://nulau.edu.ua/materials/files/sociology_and_polit/0015/01.pdf.
4. Політологія. Навчально-методичний комплекс : навч. посіб. для студ. вузів / за ред. Ф. М. Кирилюка. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 704 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2062.html>.
5. Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні. Львів : [б. в.], 2010. 462 с. URL: <https://studopedia.info/7-5530.html>.
6. Ярош Б. О., Ярош О. Б. Загальна теорія політики : навч. посібник. Луцьк : РВВ «Вежа», 2005. 240 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-26.html>.
7. Ukraine: Country Comparatative Data. *ACE Electoral Knowledge Network*. URL: https://aceproject.org/regions-en/countries-and-territories/UA/default?set_.

12. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків

Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування семінарських занять. Студенти, які через поважні причини не можуть відвідувати заняття регулярно, мусять узгодити з викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених семінарських занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Накопичення відпрацювань неприпустиме! Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, зазначеними у плані заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

За умови систематичних пропусків і великої кількості невідпрацьованих занять станом на початок екзаменаційної сесії може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на сторінці курсу в Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10383>.

Роботи, в яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються.

Висока академічна культура та європейські стандарти якості освіти, яких дотримуються у ЗНУ, вимагають від дослідників відповідального ставлення до вибору джерел. Посилання на такі ресурси, як Wikipedia, бази даних рефератів і письмових робіт є неприпустимим.

До студентів, у роботах яких буде виявлено прояви недоброчесної поведінки, можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, не забувайте перед початком заняття переключати свої мобільні телефони на беззвучний режим, щоб вони не відволікали викладача та ваших колег. Використання мобільних телефонів, ноутбуків, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та семінарських занять дозволяється виключно у навчальних цілях і лише за погодженням із викладачем. Під час контрольних заходів (тестування, контрольних робіт, іспитів) використання гаджетів заборонено. У разі порушення цієї заборони роботу буде анульовано без права перескладання.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Процедура врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти, регулюється Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (2022 р.). https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_znu_pro_poryadok_viznannya_rezultat_v_navchannya.pdf

Комунікація

Базовою платформою для комунікації викладача зі студентами є Moodle. Важливі повідомлення загального характеру розміщуються викладачем на форумі курсу. Для персональних звернень використовується сервіс приватних повідомлень. Відповіді на запити студентів надаються викладачем впродовж трьох робочих днів.

Якщо через технічні причини доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, відправте листа з позначкою «Важливо» на адресу V-Elena@i.ua. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище, ім'я, факультет та шифр академічної групи.

Будь ласка, регулярно перевіряйте свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуйте на повідомлення своєчасно!

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2024-2025 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н.р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених **Кодексом академічної доброчесності ЗНУ:** <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua. Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76.

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>.

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:
<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>.

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>.